

Vergaderjaar 2022–2023

31 985

Buitenlands beleid en handelspolitiek

Nr. 81

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 september 2023

Op 16 juni jl. heeft de Europese Commissie (hierna: Commissie) twee concept-Raadsbesluiten samen met de tekst van een akkoord voor het faciliteren van duurzame investeringen (*Sustainable Investment Facilitation Agreement*, SIFA) tussen de Europese Unie (EU) en Angola ter besluitvorming aangeboden aan de Raad. Met deze brief informeer ik u over de afronding van de onderhandelingen en vervolgstappen, de Nederlandse inzet bij de onderhandelingen, de inhoud van het akkoord, de kabinetsappreciatie van het akkoord en de voorziene besluitvorming.

Afronding van de onderhandelingen en vervolgstappen

Op 18 november 2022 is overeenstemming bereikt tussen de hoofdonderhandelaars van de EU en Angola over het SIFA.

De onderhandelingen gingen op 22 juni 2021 van start op basis van een mandaat van de Raad en door de Raad aangenomen onderhandelingsrichtlijnen.¹ Uw Kamer is geïnformeerd over de voortgang van de onderhandelingen via de voortgangsrapportage handelsakkoorden.² Zoals aangegeven heeft de Europese Commissie op 16 juni jl. twee concept-Raadsbesluiten ter ondertekening en sluiting van het SIFA met Angola aan de Raad voorgesteld, vergezeld van de tekst van het akkoord.³

Het akkoord bevat afspraken over het faciliteren van duurzame investeringen in Angola. De EU zal technische assistentie bieden aan Angola bij het uitvoeren van het akkoord. Er zijn nadrukkelijk geen afspraken gemaakt over investeringsbescherming, investeringsgeschillenbeslechting tussen staten en investeerders, en markttoegang.

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8441-2021-ADD-1/en/pdf>.

² De meeste recente voortgangsrapportage is van mei 2023: Kamerstuk 31 985, nr. 80.

³ Circabc (europa.eu).

Op basis van de inhoud van het akkoord betreft het een *EU-only* akkoord. Dat betekent dat aan EU-zijde enkel de EU partij wordt bij het akkoord. Een akkoord wordt EU-only gesloten als het geheel binnen de exclusieve bevoegdheden van de Europese Unie valt op basis van artikel 3 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

De Raad is nu aan zet om het besluit tot ondertekening van het akkoord namens de EU aan te nemen. Daarna zullen de EU en Angola tot ondertekening overgaan. De Commissie hoopt dat de Raad het besluit begin oktober vaststelt zodat de ondertekening later dit jaar kan plaatsvinden. Na de vaststelling van het Raadsbesluit tot ondertekening is het Europees Parlement aan zet om het verdrag goed te keuren. Na goedkeuring door het Europees Parlement, is het aan de Raad om het besluit tot sluiting van het akkoord namens de EU vast te stellen. Het akkoord treedt in werking zodra zowel Angola als de EU de procedures voor goedkeuring van het akkoord hebben doorlopen.

Kabinetsinzet

Het kabinet is voorstander van een actief handelsbeleid, waar handels- en investeringsverdragen een belangrijk onderdeel van uitmaken.⁴ Zoals aangegeven in de nota voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking «Doen waar Nederland goed in is», wordt binnen het handelsbeleid gewerkt aan een handels- en investeringssysteem dat beter werkt voor ontwikkelingslanden.⁵ Tevens zetten Nederland en de EU in op het verduurzamen van de investeringsrelaties als vliegwiel voor een bredere economische ontwikkeling in ontwikkelingslanden.

In de Nederlandse Afrikastrategie 2023–2032 is uiteengezet dat het kabinet zich inzet voor het bevorderen van economische groei in Europa en Afrika en het beter benutten van de groeiende afzetmarkt en het investeringspotentieel in Afrika.⁶ Het kabinet wil bijdragen aan een snellere en vooral ook inclusieve welvaartsgroei in Afrika en Europa. Hiervoor is de Nederlandse en Afrikaanse private sector onmisbaar, als banenmotor en als producent van welvaart. Dit vraagt om langdurige investeringen in de combinatie van macro-economische stabiliteit, rechtsbescherming en verdere formalisering van de informele sector.

Binnen deze inzet kan investeringsfacilitering een belangrijke rol spelen. Het kabinet zet dan ook in EU-verband in op het maken van afspraken over het wederzijds bevorderen van investeringen.

Inhoud van het akkoord

Het SIFA vormt een eerste bilateraal akkoord van de EU met een derde land dat zich alleen richt op investeringsfacilitering, en vormt daarmee een novum. Het SIFA met Angola faciliteert investeringen door transparantie en voorspelbaarheid van aan investeringen gerelateerde nationale regelgeving te bevorderen, goedkeuringsprocedures te stroomlijnen en belanghebbenden te betrekken bij het verbeteren van het investeringsklimaat. Daarbij zal de EU technische assistentie bieden aan Angola ter ondersteuning van het implementeren van de overeenkomst. De afspraken zijn gebaseerd op wederkerigheid: de overeengekomen bepalingen gelden ook voor het bevorderen van Angolese investeringen in de EU.

⁴ Bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77.

⁵ Bijlage bij Kamerstuk 36 180, nr. 1.

⁶ Bijlage bij Kamerstuk 29 237, nr. 183.

Het bevorderen van duurzame investeringen en duurzame ontwikkeling is een belangrijk element van het SIFA. In het akkoord zijn toezeggingen opgenomen om milieu en arbeidswetten en/of -normen niet te verzwakken om investeringen aan te trekken. Ook herbevestigen de EU en Angola hun verplichtingen onder internationale arbeids- en milieuovereenkomsten, waaronder het Akkoord van Parijs.

Het SIFA bevat nadrukkelijk geen afspraken over investeringsbescherming en bevat derhalve ook geen mechanisme voor enige vorm van geschillenbeslechting tussen een investeerder en een staat. Ook worden geen afspraken gemaakt over markttoegang; het akkoord verplicht Angola noch de EU om enige sector te openen voor investeringen. Wel wordt het SIFA gezien als stap op weg naar toetreding van Angola tot het Economische Partnerschapsakkoord tussen de Zuid-Afrikaanse Ontwikkelingsgemeenschap en de EU. Angola is lid van de Zuid-Afrikaanse Ontwikkelingsgemeenschap, en heeft de wens uitgesproken om toe te treden tot het Economische Partnerschapsakkoord.

Het akkoord is opgedeeld in verschillende hoofdstukken.

Hoofdstuk 1: Algemene Bepalingen

In de tekst van het akkoord wordt het recht van overheden om te reguleren in het publieke belang bevestigd. Tevens wordt geëxpliciteerd dat de overeenkomst geen verbintenissen creëert om investeringen te liberaliseren of te beschermen. Artikel 4 bevat een meest begunstigde natiebepaling (MFN, *most favoured nation*) waarin de verdragspartijen toezeggen investeerders uit de andere verdragspartij niet ongunstiger te behandelen dan investeerders uit andere landen. Er zijn echter enkele belangrijke uitzonderingen. De verdragspartijen hoeven bijvoorbeeld geen voordelen op grond van andere overeenkomsten over liberalisering toe te kennen aan investeerders uit de andere verdragspartij.

Het akkoord benadrukt ook het belang van het tegengaan van corruptie, witwassen, het financieren van terrorisme, belastingfraude en belastingontwijking. De verdragspartijen bevestigen hun toezeggingen onder bestaande internationale afspraken op dit gebied.

Hoofdstuk 2: Voorspelbaarheid en Transparantie

Een belangrijk onderdeel van het akkoord is dat de verdragspartijen toezeggen om relevante maatregelen die onder de reikwijdte van het akkoord vallen te publiceren voordat de maatregelen in werking treden. Dit zorgt voor meer voorspelbaarheid ter facilitering van het investeringsklimaat. Waar mogelijk zullen maatregelen voortijdig gepubliceerd worden en krijgt het publiek de mogelijkheid om commentaar te geven. Daarnaast zeggen de verdragspartijen toe om, waar mogelijk, andere relevante informatie voor investeerders, waaronder wet- en regelgeving over investeringen, contactgegevens van relevante overheidsinstanties, en informatie over belastingen en procedures, te publiceren op een openbaar toegankelijke plaats. Het akkoord benadrukt ook het belang van het versterken van verbindingen tussen investeerders en de lokale economie en moedigt de verdragspartijen aan om informatie over binnenlandse leveranciers beschikbaar te stellen aan investeerders.

Hoofdstuk 3: Stroomlijnen van goedkeuringsprocedures

Het derde hoofdstuk van het SIFA richt zich op het vereenvoudigen van autorisatieprocessen voor investeringen. Het omvat verschillende principes, zoals het vermijden van onnodige complexiteit door de noodzaak voor aanvragers om meerdere autoriteiten te benaderen tot een minimum te beperken, het bevorderen van elektronische indiening van aanvragen, het vaststellen van redelijke termijnen voor het indienen van

aanvragen, het waarborgen van transparantie en redelijkheid in autorisatievergoedingen, en het handhaven van objectiviteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid bij het beoordelingsproces van de aanvraag.

Daarnaast legt het hoofdstuk de nadruk op de publicatie van duidelijke en toegankelijke informatie voor aanvragers. Hieronder vallen bijvoorbeeld de vereisten voor goedkeuring, contactgegevens van relevante autoriteiten, vergoedingen, technische normen, beroepsprocedures en verwerkingstermijnen. Het overkoepelende doel is om een gestroomlijnd en transparant systeem op te zetten dat investeringen aanmoedigt en tegelijkertijd eerlijke en consistente evaluatiecriteria en -processen naleeft.

Hoofdstuk 4: Aanspreekpunten en betrokkenheid van belanghebbenden
De verdragspartijen zeggen toe een aanspreekpunt beschikbaar te stellen voor investeerders en zich in te zetten om duidelijke procedures in te stellen voor investeerders, met specifieke aandacht voor het midden- en kleinbedrijf (mkb). Het akkoord legt ook nadruk op het verbeteren van coördinatie van de verschillende binnenlandse autoriteiten die betrokken zijn bij investeringen en onderschrijft het belang van coherente regelgeving.

Hoofdstuk 5: Investerings en duurzame ontwikkeling
Het hoofdstuk beoogt duurzame ontwikkeling, met name op gebied van arbeid en milieu, verder te integreren in de Europees-Angolese investeringsrelatie. Zo wordt het recht om te reguleren in het publieke belang herbevestigd en committeren de verdragspartijen zich om het niveau van arbeids- en milieubescherming niet te verlagen om investeringen aan te trekken. Daarnaast bevestigen de EU en Angola in het kader van dit akkoord hun verplichtingen onder multilaterale afspraken over arbeid, milieu en klimaatverandering waaronder de ILO conventies die zij geratificeerd hebben en het Akkoord van Parijs.

Ook verbinden de verdragspartijen zich ertoe investeringen in duurzame productie, milieugoederen en -diensten en initiatieven op het gebied van klimaatverandering te bevorderen. Ze erkennen het belang van het behoud van biodiversiteit, het duurzaam gebruik van hulpbronnen en het beheer van bossen en mariene ecosystemen.

De partijen erkennen het belang van *due diligence* door investeerders om mogelijke negatieve gevolgen van investeringen te voorkomen en zullen ondernemingen en investeerders aanmoedigen om maatschappelijk verantwoordelijk te ondernemen. De partijen verbinden zich ertoe erkende internationale richtlijnen zoals de *United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights*⁷ en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen⁸ te ondersteunen, informatie en *best practices* uit te wisselen in een onder het akkoord op te richten Comité voor Investeringsfacilitering en nauwe banden te onderhouden met relevante internationale organisaties die zich bezighouden met maatschappelijk verantwoord ondernemen. De EU en Angola zeggen ook toe samen te werken op de aan investeringen gerelateerde aspecten van gendergelijkheid.

Hoofdstuk 6: Geschillenbeslechting
Het verdrag bevat een staat-tot-staat geschillenbeslechtigingsprocedure bij geschillen over de interpretatie en toepassing van het verdrag, die bestaat uit consultaties en de mogelijkheid tot arbitrage door een door de verdragspartijen aangewezen panel. Het akkoord bevat geen geschillenbeslechtigingsprocedure tussen een investeerder en een staat.

⁷ [guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf](#) (ohchr.org).

⁸ MNE Guidelines – Organisation for Economic Co-operation and Development (oecd.org).

Hoofdstuk 7: Samenwerking en institutionele bepalingen

De EU zal Angola technische assistentie bieden bij de implementatie van het akkoord. De behoefte aan technische assistentie en capaciteitsopbouw zullen worden geïdentificeerd in het Comité voor Investeringsfacilitering. Dit Comité wordt met het sluiten van het akkoord opgericht, bestaat uit de twee verdragspartijen en zal jaarlijks bijeenkomen. Het Comité zal worden voorgezeten door de Minister van Economie en de Minister van Industrie en Handel van Angola en de Europees commissaris voor Handel.

De verdragspartijen zullen een dialoog met het maatschappelijk middenveld institutionaliseren om verschillende belanghebbenden te betrekken bij de uitvoering van het akkoord.

Hoofdstuk 8: Andere bepalingen

Dit hoofdstuk bevat de gebruikelijke bepalingen over uitzonderingen en de inwerkingtreding van het verdrag.

Kabinetsappreciatie

Het kabinet is positief over het bereikte onderhandelingsresultaat. Door middel van investeringsfacilitering probeert de EU een transparanter, efficiënter en voorspelbaarder ondernemingsklimaat voor investeerders te bevorderen. Zo wordt onder meer ingezet op het openbaar en toegankelijk maken van informatie over investeringsregels en het verminderen van vertragingen bij het verkrijgen van overheidsvergunningen en/of – goedkeuringen.

Het doel van investeringsfacilitering is het ontsluiten van investeringsmogelijkheden, met name gericht op het mkb. Naast een algemeen positief effect op het investerings- en ondernemingsklimaat maken dergelijke afspraken het voor binnenlandse en buitenlandse investeerders gemakkelijker om te investeren. Het ontsluiten van informatie die nodig is voor het maken van een investeringsbeslissing, en het voorspelbaarder maken van de afgifte van vergunningen en/of goedkeuringen dragen eraan bij dat ondernemingen hun dagelijkse activiteiten gemakkelijker uit kunnen voeren en, zo mogelijk, hun bestaande investeringen uit kunnen breiden.

De EU heeft binnen het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) in plurilateraal verband onderhandeld over een zogenaamde *Joint Statement Initiative* (JSI) over investeringsfacilitering. Deze onderhandelingen over de tekst zijn inmiddels afgerond en er wordt momenteel verder onderhandeld over de juridische implementatie. Het kabinet steunt de inzet van de EU in de WTO, zoals aangegeven in de Kaderinstructie WTO en informeert de Kamer over de voortgang van deze onderhandelingen via voornoemde voortgangsrapportages handelsakkoorden, die als bijlage bij de geannoteerde agenda's voor de Raden Buitenlandse Zaken Handel worden gevoegd.⁹

In aanvulling op voorgenoemde onderhandelingen in de WTO streeft de EU duurzame investeringsfaciliteringsovereenkomsten na met verschillende Afrikaanse landen en landen van het zuidelijke nabuurschap. Het SIFA met Angola is een eerste resultaat van deze inzet.

Dit akkoord versterkt de economische relatie van de EU met Angola en kan voorts bijdragen aan de economische diversificatie, zowel van het land als van de EU-Angola handels- en investeringenrelatie. Het SIFA verbetert het ondernemingsklimaat voor zowel lokale als EU-investeerders. Het kabinet ziet het akkoord als een goed voorbeeld van

⁹ Bijlage bij Kamerstuk 21 501-02, nr. 2503.

win-win-win-samenwerking: het draagt bij aan economische ontwikkeling en biedt kansen aan ondernemers in zowel Angola als de EU, waarbij ook nadere afspraken over duurzaamheid worden gemaakt.

Het SIFA wordt door de Europese Commissie ook benoemd in de communicatie over de *Critical Raw Materials Act*.¹⁰ Het bevorderen van investeringen in partners zoals Angola kan ook bijdragen aan de diversificatie van leveranciers van kritieke grondstoffen en sluit hiermee goed aan bij de inzet van het kabinet op dit gebied.

Tot slot biedt het SIFA perspectief voor toekomstige stappen. Het akkoord kan, zoals eerder opgemerkt, dienen als een opstap naar de toetreding van Angola tot het Economische Partnerschapsakkoord tussen de Zuid-Afrikaanse Ontwikkelingsgemeenschap en de EU. Daarnaast kan dit akkoord tussen de EU en Angola dienen als model voor toekomstige SIFA's met andere partners in de regio. Beide perspectieven worden door het kabinet verwelkomd en sluiten nauw aan bij de geformuleerde inzet in onder meer de BHOS-nota.

Voorziene besluitvorming en voorgenomen positie van het kabinet

Zoals hierboven aangegeven, is het kabinet positief over de uitkomst van de onderhandelingen over het SIFA met Angola en het voorgelegde akkoord. Samenvattend acht het kabinet dit akkoord van belang vanwege de bijdrage die het akkoord kan leveren aan de economische ontwikkeling in Angola en de kansen die het akkoord biedt voor zowel lokale als EU-ondernemers. Om deze redenen is het kabinet voornemens om in te stemmen met zowel het Raadsbesluit tot ondertekening van het akkoord als het Raadsbesluit tot sluiting van het akkoord door de EU. Naar verwachting zullen deze besluiten begin oktober worden geagendeerd in de Raad voor besluitvorming.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher

¹⁰ <https://circabc.europa.eu/rest/download/7ce37e41-1d9a-4f96-a24b-4f89207700bf>.